

Οι γυναίκες στη μαθητεία και μαρτυρία του Ευαγγελίου κατά τη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά.

Ευανθία Αδαμτζίλογλου

Για τις γυναίκες-μαθήτριες του Ιησού αναφέρουν και τα τέσσερα Ευαγγέλια. Ιδιαίτέρως η συνοπτική παράδοση, δηλαδή τα τρία πρώτα Ευαγγέλια, έχουν διασώσει περισσότερες πληροφορίες. Αυτές συνήθως βρίσκονται στη διήγηση του πάθους και της ανάστασης. Εκεί οι γυναίκες είναι οι κύριοι αυτόπται μάρτυρες της σταύρωσης (Μθ 27,55-56 Μκ 15,40-41 Λκ 23,49), της ταφής (Μθ 27,61 Μκ 15,47 Λκ. 23,55-56) του κενού τάφου (Μθ 28,1εξ. Μκ. 16,1εξ. Λκ 23,55-56) και του αναστάντος Μθ 28,9-10 Μκ 16,9-11). Κατά τη συνοπτική παράδοση και όχι κατά τη μαρτυρία του απόστολου Παύλου (Α΄ Κορ. 15,5) είναι οι πρώτες στις οποίες εμφανίσθηκε ο αναστάς Κύριος.

Στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο και στη συνάφεια για τη σταύρωση και το θάνατο του Ιησού δίνεται η περιγραφή αυτής της ομάδας των γυναικών Μκ. 15,40-41 «*Ἦσαν δέ καί γυναῖκες ἀπό μακρόθεν θεωροῦσαι ἐν αἷς καί Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καί Ἰωσήτος Μήτηρ καί Σαλώμη, αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καί διηκόνουν αὐτῷ, καί ἄλλαι πολλαί αἱ συναναβάσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. Στην Ταφή αναφέρονται μόνο οι δύο πρώτες ενώ πάλι όλες μαζί στον κενό τάφο. Στα παράλληλα χωρία του κατά Ματθαίον Ευαγγελίου υπάρχουν μερικές παραλλαγές.*

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς προτιμά να αναφέρει ανώνυμα τις μαθήτριες του Ιησού και ως κυριότερες μάρτυρες του σταυρού, της ταφής και του κενού τάφου. Ονομάζει τρεις: τη Μαρία τη Μαγδαληνή, τη Μαρία του Ιακώβου, την Ιωάννα και γράφει αόριστα για ακόμη πολλές άλλες.

Αυτή η απλή πληροφορία δεν περιέχει άλλες λεπτομέρειες για τις γυναίκες μαθήτριες του Ιησού. Τις λεπτομερείς του πληροφορίες ο Ευαγγελιστής Λουκάς για τις γυναίκες μαθήτριες του Ιησού προτίμησε να τις συγκεντρώσει και να τις εντάξει σε μια άλλη συνάφεια της συντακτικής του εργασίας. Διαλέγει να τις αναφέρει με όλες τις άλλες πληροφορίες που έχει γι' αυτές. Γι' αυτό δημιουργεί μια νέα περικοπή στο Λκ. 8,2-3, όπου οι μαθήτριες εμφανίζονται μαζί με τους μαθητές Λκ 8,1 στη συνοδεία του Ιησού.

Εμφανίζονται όλοι μαζί να πηγαίνουν από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό για να κηρύξουν το Ευαγγέλιο της Βασιλείας του Θεού. Για τις γυναίκες μαθήτριες του Ιησού υπάρχει η πληροφορία ότι διακονούσαν τον Ιησού από τα υπάρχοντά τους. Οι

περισσότερες από αυτές είχαν θεραπευθεί από τον Ιησού από αρρώστιες και πονηρά πνεύματα. Είναι η Μαρία η Μαγδαληνη την οποία εθεράπευσε βγάζοντας από αυτήν επτά δαιμόνια, η Ιωάννα, η γυναίκα του Χουζά, ενός υπαλλήλου του Ηρώδη, η Σουζάννα και πολλές άλλες.

Όλες αυτές τις πληροφορίες διαβάσει κανείς στην περικοπή Λκ. 8,1-3, την οποία ο ευαγγελιστής ενέταξε σε μια ευρύτερη συνάφεια του. Για τη συντακτική του εργασία χρησιμοποιεί όλα τα δυνατά στοιχεία από τις διάφορες πηγές που έχει στη διάθεσή του. Πώς εργάστηκε ο ευαγγελιστής για τη θεματική αυτή; Είχε σίγουρα υπόψη του το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο.

Καταλήγει κανείς σε μια τέτοια σκέψη, διότι πρώτον η βιβλική επιστήμη εδώ και πολύ καιρό έχει αναγνωρίσει την προτεραιότητα του Μάρκου ευαγγελίου σε σχέση με το κατά Ματθαίον και το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο. Δεύτερον γιατί ο Ευαγγελιστής Λουκάς, εκτός από μερικές εξαιρέσεις ακολουθεί πιστά τη σειρά του μάρκειου υλικού. Άξιο ιδιαίτερης προσοχής είναι εδώ ότι ο ευαγγελιστής Ματθαίος και Λουκάς έχουν χρησιμοποιήσει ένα άλλο κοινό υλικό που συμπίπτει στη δομή, στη μορφή και στο περιεχόμενο. Και οι δύο Ευαγγελιστές έλαβαν το κοινό αυτό υλικό από μια άλλη πηγή. Επειδή το περισσότερο κοινό αυτό υλικό αποτελείται από Λόγια του Ιησού, ονομάστηκε πηγή των Λογίων, με τη συντομογραφία Q. Εκτός από το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο, την πηγή των Λογίων ο κάθε Ευαγγελιστής είχε στη διάθεσή του και ίδιο υλικό και γι' αυτό λέμε ότι η συνοπτική παράδοση αποτελείται από τέσσερις πηγές.

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς χρησιμοποίησε λοιπόν την μαρκεία παράδοση για τις μαθήτριες του Ιησού και με το ίδιο υλικό που είχε διαμόρφωσε τη νέα περικοπή Λκ. 8, 2-3 στα πλαίσια της διδακτικής δράσης του Ιησού. Πώς όμως κατέταξε το υλικό στην ευρύτερη συνάφεια του ευαγγελίου του; Έχει κάποιες προτιμήσεις που δείχνουν συγκεκριμένη θεολογική γραμμή; Αυτό θα προσπαθήσουμε να ερευνήσουμε στην εισήγηση αυτή.

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς προτιμά να συνδέσει την περικοπή Λκ 8,1-3 με τη διήγηση για την αμαρτωλή γυναίκα, Λκ. 7,36-50, η οποία στο σπίτι του Φαρισαίου έδειξε τη μεγάλη της αγάπη αλείφοντας τα πόδια του Ιησού με το πολίτιμο μύρο. Στην περίπτωση αυτή παρατηρεί κανείς ότι η παράλληλη διήγηση στο Μάρκο και Ματθαίο, που περιέχει πολλές παραλλαγές, βρίσκεται στην εισαγωγή της ιστορίας του πάθους. Αν και ο ευαγγελιστής Λουκάς ακολουθεί την σειρά του υλικού του Μάρκου πιστά, σε αυτήν την περίπτωση μετακινεί τη διήγηση της αμαρτωλής και την εντάσσει σε αυτή τη θέση, για να τη συνδέσει με τις μαθήτριες του Ιησού.

Η ευρύτερη συνάφεια αυτού του συνδυασμού επιτρέπει στο κείμενο να συνδέεται με μια σοφιολογική παράδοση της πηγής των Λογίων Λκ. 7,35. Αυτός ο στίχος βέβαια είναι ο τελευταίος μιας μεγάλης διήγησης για τον Ιωάννη τον Βαπτιστή και τον Ιησού Λκ. 7,18-35, οι οποίοι και δύο μαζί παρουσιάζονται ως τα τέκνα της Σοφίας.

Ο στίχος Λκ 7,35 αναφέρει : *«και εδικαίθη η σοφία από πάντων των τέκνων αυτής»* ενώ ο Ματθαίος στο παράλληλό του στίχο Μθ 11,19 γράφει *« από πάντων των έργων αυτής»*. Αυτό το Λόγιο είναι το πρώτο μια σειράς από πέντε σοφιολογικά Λόγια, τα οποία διέσωσε η πηγή των Λογίων.

Έτσι στη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά δημιουργείται ένα σχήμα, το οποίο θα το καταγράψαμε ως εξής:

Σοφιολογία -	Αγαπητική σχέση στη	-	Οι γυναίκες στη
	μετάνοια της αμαρτωλής		συνοδεία του Ιησού
Λκ 7,13	Λκ 7,36-50		Λκ 8,1-3
Q	Μετακίνηση του Μκ-Υλικού		Ίδιο υλικό Λκ

Το σχήμα σοφία-αμαρτωλή γυναίκα-γυναίκες θα μπορούσε να παραπέμπει στις Παροιμίες κεφ. 1-9, όπου οι σοφές συμβουλές και ο ύμνος της θεϊκής Σοφίας εναλλάσσονται με τις προτροπές κατά των διεφθαρμένων και πορνών γυναικών.

Το κείμενο των Παροιμιών είναι ανδροκεντρικό διότι κυρίως απευθύνεται στους άνδρες. Στο κεφάλαιο Παρ. 5 γίνεται λόγος για τις διεφθαρμένες και πόρνες γυναίκες (Παρ. 5,3) και δίνονται συμβουλές στους άνδρες να στρέφονται και να αγαπούν τη γυναίκα της νεότητάς τους (Παρ. 5,18). Στις Παρ. 6 αποτρέπονται οι άνδρες από συναναστροφές με παντρεμένες και πονηρές γυναίκες (Παρ. 6,24.29) και τελικά στο Παρ. 7 καλούνται οι άνδρες πάλι να προσέχουν πολύ τις ξένες γυναίκες (7,5), διότι προκαλούν τους άνδρες σε σεξουαλική σχέση (Παρ. 7,11εξ.).

Στις Παρ. 1.8. και 9 κεφάλαια προβάλλεται η Σοφία του Θεού ως υποστασιοποιημένη. Στις Παρ. 8,22εξ. παρουσιάζεται η Σοφία ως βοηθός και πάρεδρος του Θεού. Στις Παρ. 1,20 εμφανίζεται μια προφητική παραλλαγή στο κήρυγμα της Σοφίας, που ιδιαιτέρως πρόσεξε ο Rudolf Bultmann στα πλαίσια της έρευνάς του στον πρόλογο του κατά Ιωάννη Ευαγγελίου. Γιατί αφού οικοδόμησε το σπίτι της βγαίνει στις πλατείες όπως και οι προφήτες για να ακουσθεί σε όλους το κήρυγμα της, όπως λέγει μετά υψηλού κηρύγματος. Στις Παρ. 9,1-6 η Σοφία του Θεού, ως θηλυκή υπόσταση προσκαλεί τους άφρονες άνδρες να πάρουν μέρος στο τραπέζι που ετοίμασε. Τους καλεί μετά από μια σφαγή ζώων να απολαύσουν τον άρτο και τον οίνο για να εγκαταλείψουν την αφροσύνη και να αποκτήσουν σύνεση. Η αντιπαράθεση της Σοφίας

με τις διεφραρμένες γυναίκες διαπερνά το όλο κείμενο και έτσι τελειώνει στους στίχους 9,13-18.

Ο Gustav Böstrom στη μελέτη του στις Παρομίες ισχυρίζεται ότι στο κεφ. 7 δεν γίνεται λόγος μόνο για πόρνες γυναίκες, αλλά για όλες εκείνες που ενεργά δραστηριοποιούνται και παίρνουν μέρος στη λατρεία της Ασάρτης. Η θεά αυτή λατρευόταν και με ιερά πορνεία. Σε μια τέτοια συνάρτηση φαίνεται ότι η Σοφία του Θεού αντικαθιστά την παράσταση της θεάς Ασάρτη με το να προσκαλεί ως υπόσταση τους άφρονες στη λατρευτική της τράπεζα μετά από μια θυσία.

Το κοινωνικό υπόβαθρο αυτού του σοφιολογικού κειμένου παραπέμπει στην ισραηλιτική κοινότητα εκείνη που είναι ανοικτή στον εθνικό κόσμο. Μια ένδειξη γι' αυτό θα ήταν πιθανόν η εποχή του βασιλιά Σολομώντα, τότε που ο Ισραήλ βρισκόταν υπό την επιρροή ξένων γυναικών. Παρόλα αυτά όμως, όπως έχει διεθνώς αναγνωρισθεί και επικρατήσει, το κείμενο φέρει έντονα τα χαρακτηριστικά της μεταιχμαλωσιακής εποχής. Κατά την εποχή αυτή οι ανώτερες κοινωνικές τάξεις των Ιουδαίων ήταν ανοικτές προς τον εθνικό κόσμο για λόγους διπλωματικούς, πολιτικούς και οικονομικούς, ενώ από την άλλη μεριά οι ηλικιωμένοι σοφοί Ιουδαίοι επεδίωκαν να διατηρήσουν τη γνήσια Ιουδαϊκή παράδοση και κοινότητα.

Το σχήμα της σύνδεσης της Σοφίας με τις γυναίκες και τά τα εννέα πρώτα κεφάλαια των Παροιμιών –που ανάγονται χρονολογικά στη μεταιχμαλωσιακή εποχή- φαίνεται ότι αντιστοιχούν στη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά στο Λκ.7,35-8,1-3. Ο συνδυασμός της διήγησης των μαθητριών του Ιησού με αυτήν της αμαρτωλής και η σύνδεσή της με τη σοφιολογία δείχνει ότι η σύνταξη του Λουκά δεν είναι αρχικά προσανατολισμένη μόνο στους άνδρες όπως τα σοφιολογικά κείμενα. Ο ευαγγελιστής με αυτή τη συντακτική του επιλογή μάλλον στρέφεται κύρια προς τις γυναίκες της εκκλησιαστικής κοινότητας.

Το *Sitz im Leben* (η ζωή μέσα στην εκκλησία κατά το κείμενο) της συνάφειας μαρτυρεί μια κοινότητα, όπου υπάρχουν πολλές γυναίκες. Οι περισσότερες από αυτές φαίνεται ότι προέρχονται από τον εθνικό κόσμο και οι οποίες, είτε από τις κοινωνικές τους σχέσεις είτε από τη θρησκευτική τους συναναστροφή ήταν συνηθισμένες στην πορνεία. Το κεντρικό μήνυμα του Ευαγγελιστή με τη συντακτική εργασία αυτή είναι η μετάνοια από μια τέτοια συνήθεια. Η αποστροφή της προνείας σημαίνει έναν καινούργιο προσανατολισμό της ισχυρής αγάπης των γυναικών σε μια νέα σχέση με τη θεϊκή Σοφία, που συγκεκριμενοποιείται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

Είναι όμως ο Ιησούς η θεϊκή υποστασιοποιημένη Σοφία κατά τον ευαγγελιστή Λουκά; Στο στίχο 7,35 αναφέρεται ο Ιησούς μαζί με τον Ιωάννη τον Βαπτιστή ως τέκνα της Σοφίας. Η θεματική αυτή

είναι ιδιαίτέρως σημαντική στην προβληματική της συνοπτικής παράδοσης και μάλιστα στη θεολογία της πηγής των Λογίων. Εάν η Βιβλική Επιστήμη καταλήξει σε μια πειστική απάντηση, τότε πιστεύεται ότι θα έχει πλησιάσει αρκετά τον ιστορικό Ιησού.

Ένα άλλο κείμενο του ευαγγελιστή Λουκά που αναφέρει τη μαθητεία των γυναικών είναι η περικοπή της Μάρθας και της Μαρίας στο Λκ 10,38-42. Η Μαρία κάθεται στα πόδια του Ιησού και ακούει τη διδασκαλία του, ενώ η Μάρθα φροντίζει για όλη την απαραίτητη διακονία. Θα περίμενε κανείς από τον Ιησού να επαινέσει τη συμπεριφορά της Μάρθας και όχι της Μαρίας. Παρόλα αυτά όμως διακηρύσσει ο Ιησούς ότι η Μαρία επέλεξε το καλύτερο, δηλαδή τη μαθητεία, την ακρόαση του λόγου του Κυρίου.

Αυτή η περικοπή είναι ενταγμένη σε μια μεγάλη συνάφεια του κατά Λουκά ευαγγελίου. Πριν από την περικοπή αυτή βρίσκεται η μεγάλη εντολή της αγάπης. Της αγάπης προς το Θεό και της αγάπης προς τον πλησίον. Μεταξύ των δύο αυτών περικοπών είναι η παραβολή του καλού Σαμαρείτη, που αποτελεί την καλύτερη εξήγηση για την αγάπη προς τον πλησίον. Στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο η μεγάλη εντολή της αγάπης εντάσσεται στα πλαίσια της τελευταίας δράσης του Ιησού στην Ιερουσαλήμ και στη συζήτηση με τους Φαρισαίους και Σαδδουκαίους.

Στη συντακτική εργασία όμως του Ευαγγελιστή Λουκά παρατηρεί κανείς μια εκ νέου μετακίνηση της σειράς του υλικού του κατά Μάρκον Ευαγγελίου. Ο Λουκάς συνδέει την εντολή της αγάπης με τη διήγηση της Μάρθας και της Μαρίας από τη μια μεριά και από την άλλη πάλι με ένα άλλο σοφολογικό Λόγιο, που είναι το δεύτερο από την πηγή των Λογίων.

Παρατηρεί κανείς πάλι το ίδιο σχήμα, όπως και παραπάνω.

Σοφολογία	Η εντολή της αγάπης	Η Μαρία παρά τους πόδας του Ιησού.
Λκ 10,21-24	Λκ 10,25-37	Λκ 10,38-42
Q	Μετακίνηση του Μκ-υλικού	Ίδιο υλικό Λκ

Η παραλληλότητα στο συντακτικό αυτό σχήμα τονίζει το μεγάλο ενδιαφέρον του ευαγγελιστή Λουκά δια την όλη αυτή θεματική, που σταδιακά αναπτύσσει στο έργο του. Στην πρώτη συντακτική του πρωτοβουλία προβάλλει ο ευαγγελιστής τη μεγάλη αγάπη της αμαρτωλής γυναίκας, την οποία δεν μπόρεσε να κατανοήσει ο Φαρισαίος Σίμων. Ο Ιησούς όμως την κατάλαβε πολύ βαθειά, δεν την απέρριψε και της χάρισε την άφεση. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση ο Λουκάς συνδέει τη μαθητεία της γυναίκας με τη μεγάλη εντολή της αγάπης και τη σοφολογία.

Το σοφολογικό Λόγιο περιέχει την ευχαριστία του Ιησού στον Πατέρα μετά την επιστροφή των εβδομήκοντα από την ιεραποστολή. Ο Ιησούς ευχαριστεί τον πατέρα, ότι «ὅτι

ἀπέκρυσας ταῦτα ἀπό σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις» Λκ 10,21. Εδώ ο ευαγγελιστής Λουκάς απευθύνει την ευχαριστία «ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ». Ο τονισμός αυτός της πνευματολογίας έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα κείμενα του ευαγγελιστή Λουκά, που θα φανεί παρακάτω.

Στη συνέχεια ο Ιησούς αποκαλύπτει τη σχέση που έχει προς τον πατέρα και προς όλους εκείνους, που ο ίδιος θα επιλέξει. Ο Ιωάννης αυτός μετεωρίτης στη συνοπτική παράδοση και ιδιαίτερα στη σοφολογία της πηγής των Λογίων περιέχει ένα ρήμα με μεγάλη θεολογική σημασία. Το ρήμα αυτό είναι το «γνωρίζω». Ο Ιησούς με αυτό το ρήμα περιγράφει τη σχέση προς τον Πατέρα και προς τους ανθρώπους εκείνους που θα επιλέξει.

Το αντίστοιχο εβραϊκό ρήμα είναι «jada». Η σημασία του ρήματος αυτού δεν περιορίζεται σε διανοητικό μόνο επίπεδο, αλλά περιέχει τη διαπροσωπική σχέση της αγάπης, που βρίσκει το ύψιστο σημείο έκφρασης στη σχέση του γάμου. Στη βιβλική γλώσσα η γαμήλια σχέση αγάπης δε χρησιμοποιείται μόνο σε ανθρώπινο επίπεδο αλλά και στη σχέση του Θεού με το λαό του Ισραήλ η οποία φθάνει στο πλήρωμά της κατά την εσχατολογική μεσσιανική εποχή.

Με όλες αυτές τις επεξηγήσεις αποκτά ιδιαίτερη σημασία η συντακτική επιλογή του ευαγγελιστή Λουκά. Με την ευρύτερη αυτή συνάφεια φαίνεται ότι ο Ευαγγελιστής θέλει να διασώσει και να παρουσιάσει κάτι ιδιαίτερα σημαντικό που επικρατούσε στη διδαχή των εκκλησιαστικών κοινοτήτων που γνώριζε. Το ένα που διάλεξε η Μαρία με τη μαθητεία της στα πόδια του Ιησού οδηγεί κατευθεία σε κείνη την αγάπη, που φθάνει προς το Θεό και το συνάνθρωπο. Έτσι ανοίγεται ένας δρόμος για κάθε μαθήτριά του Ιησού που μπορεί να οδηγεί όχι μόνο στην αληθινή διαπροσωπική κοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, αλλά μέσα στην κοινωνία των θεϊκών προσώπων που καθορίζεται από την αγάπη. Αυτό είναι το πιο σημαντικό για το οποίο ο Ιησούς μακαρίζει τους μαθητές και τις μαθήτριάς του στους στίχους 23-24.

Αυτή η μεγάλη προοπτική που προσφέρει η μαθητεία στον Ιησού Χριστό, που φθάνει μέχρι το βάθος της Θεότητας μπορούν όλοι οι μαθητές του Χριστού να αξιωθούν, διότι δεν προϋποθέτει ιδιαίτερη μόρφωση. Η δυναμική αυτή είναι κρυμμένη από τους σοφούς αυτού του κόσμου και αποκαλύπτεται μόνο σε κείνους, που ως μικρά παιδιά μένουν σε σχέση με τον Ιησού Χριστό και καλούν το Θεό πατέρα όλων. Δεν είναι τυχαίο ότι στο τέλος του κεφαλαίου 10 και μετά την περικοπή για τη Μάρθα και τη Μαρία βρίσκεται η προσευχή «Πάτερ ημών» και στη συνέχεια τονίζεται η δύναμη της προσευχής.

Στο ευρύτερο πλαίσιο της μαθητείας στον Ιησού βρίσκεται από τη μια μεριά η αποστολή των εβδομήκοντα και από την άλλη η Κυριακή προσευχή, κάτι που δείχνει ότι το όλο κείμενο δεν απευθύνεται μόνο στις γυναίκες. Αφορά και τους μαθητές, που

διηγούνται στον Ιησού τα θαυμαστά που συνέβησαν στο όνομά του κατά τη διάρκεια της ιεραποστολής.

Μετά την παρουσίαση της συντακτικής εργασίας του ευαγγελιστή Λουκά φαίνεται ότι οι γυναίκες στις εκκλησιαστικές κοινότητες που εκπροσωπεί καλούνται μόνο για τη διακονία των αποστόλων και για φιλανθρωπική δράση ή επιδίδονται σε μια βαθειά πνευματικότητα με εκτενή προσευχή. Καλούνται πράγματι οι γυναίκες- μαθήτριες του Ευαγγελίου του Ιησού μόνο σε κείνα τα έργα που γίνονται στα πλαίσια της εκκλησιαστικής κοινότητας; Δεν καλούνται να αναλάβουν μια ιεραποστολή, να κηρύξουν το ευαγγέλιο, κάτι που η ιστορία της Εκκλησίας μαρτυρεί για πολλές περιπτώσεις; Δίνει ο ευαγγελιστής Λουκάς μια απάντηση γι' αυτό το θέμα;

Αν παρακολουθήσουμε τα ίχνη του παραπάνω συντακτικού σχήματος με τη σοφιολογία και την αγάπη σε σχέση με τη μαθητεία στη συνέχεια του Ευαγγελίου θα μπορούσαμε άραγε να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα;

Η επόμενη τοποθέτηση του σοφιολογικού Λόγιου από την Q βρίσκεται στο Λκ 11,31, όπου αναφέρεται ότι : *«βασιλίσσα νότου ἐγερθήσεται μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καί κατακρινεῖ αὐτούς, ὅτι ἦλθεν ἀπό περάτων ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομώντος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομώντος ᾧδε.* Το Λόγιο αυτό που είναι το τρίτο στη σειρά της πηγής των Λογίων, -αν και αμφισβητείται από πολλούς ερευνητές ο σοφιολογικός του χαρακτήρας-, και στον Ματθαίο και στον Λουκά συνδέεται με την περικοπή για το σημείο του Ιωνά. Είναι φανερό ότι αυτή η πλαισίωση του σοφιολογικού Λόγιου δείχνει ότι ανοίγει το Ευαγγέλιο από τα αυστηρά Ιουδαϊκά πλαίσια στο οικουμενικό περιβάλλον. Πριν από την περικοπή με το Λόγιο και αυτή του Ιωνά βρίσκεται ο μακαρισμός της μητέρας του Ιησού από μια απλή γυναίκα του λαού στο Λκ. 11,27-28.

Ο Ιησούς στρέφει το μακαρισμό από τη μητέρα του προς τους μαθητές του με την ευρεία έννοια και είπε: *“ μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες”* στχ. 28. Αυτός ο μακαρισμός ανήκει στο ίδιο υλικό του ευαγγελιστή Λουκά. Αναφορικά με την τελευταία πρόταση μπορεί κανείς να ομιλεί για ντουμπλέττα, δηλαδή για επανάληψη διήγησης ή διπλό λόγο στην προκειμένη περίπτωση. Το παράλληλο λόγο της Dublette βρίσκεται στο Λκ 8,21 στα πλαίσια της αναφοράς προς τους συγγενείς τους Ιησού, που ψάχνουν γι' αυτόν.

Η διήγηση αυτή είναι κοινή σε όλη τη συνοπτική παράδοση, όπου μακαρίζονται και γίνονται συγγενείς με τον Ιησού, όλοι εκείνοι που εφαρμόζουν το θέλημα του θεού. Σίγουρα εδώ εννοείται και η ακρόαση και μαθητεία στο λόγο του Κυρίου, αφού αυτή η περικοπή πάντοτε συνδέεται με την παραβολή του Σπορέα, Λκ 8,4-

18. Είναι ενδιαφέρον ότι ο ευαγγελιστής Λουκά αυτό το συνδυασμό της συνοπτικής παράδοσης, δηλαδή το πρώτο μέρος της διπλής διήγησης τη συνδέει με τις μαθήτριες του Ιησού Λκ 8,1-3 και το δεύτερο μέρος με το Λόγιο για τη βασίλισσα του νότου στο Λκ. 11,31.

Ο ευαγγελιστής Ματθαίος αναφέρει μόνο το ένα από τα δύο κείμενα, εκείνο για τους συγγενείς του Ιησού Μθ 12,46-50. Αυτό το ένα κείμενο όμως ο ευαγγελιστής Ματθαίος το συνδέει με το σημείο του Ιωνά και με το σοφιολογικό λόγιο για τη βασίλισσα του νότου, Μθ. 13,1-23.

Η δεύτερη αναγραφή του Λογίου από τον ευαγγελιστή Λουκά στην ίδια συνάφεια του επιτρέπει να αναφερθεί στη Μητέρα του Ιησού, για να τονίσει τη μητρική αγάπη, τη σχέση αγάπης και την πηγή της ζωής. Με αυτή τη συντακτική χρήση των χωρίων εξομοιώνει όλους τους μαθητές του Ιησού, άνδρες και γυναίκες με τη μητέρα του. Όπως η Παναγία κατά το Λκ. 1,35 δια του Αγίου Πνεύματος έγινε η αιτία για την ενσάρκωση του Χριστού, έτσι και οι άνθρωποι, που ακούνε το Λόγο του Θεού και τον εφαρμόζουν εξυψώνονται στη θέση της μητέρας του Θεού. Γιατί γίνονται η αιτία ώστε ο Λόγος του Θεού να γίνεται παρών στον κόσμο.

Ο ευαγγελιστής Λουκάς ωστόσο δεν συμπεριλαμβάνει τις γυναίκες ούτε στην ιεραποστολή ούτε μεταξύ των εβδομήκοντα. Η Luise Schottroff υποψιάζεται ότι κατά το στίχο Λκ. 10,2 θα μπορούσαν να συμπεριλαμβάνονται και γυναίκες μεταξύ των εβδομήκοντα. Αυτό όμως δεν φαίνεται καθαρά. Για κείνο όμως που καθαρά μαρτυρεί στο Λκ 10,2 είναι ότι οι μαθήτριες του Ιησού και στη συνέχεια του Ευαγγελίου αναγνωρίζονται ως αφορμή για τα πρώτα βήματα διάδοσης του Ευαγγελίου και γι' αυτό τις ανοίγεται ελεύθερα ο δρόμος χωρίς άλλη ιδιαίτερη θεσμική κατοχύρωση..

Το συντακτικό αυτό σχήμα του ευαγγελιστή Λουκά θα μπορούσε κανείς να το παρουσιάσει ως εξής:

Μητρική σχέση ζωής και αγάπης Λκ 11,27-28 ίδιο υλικό Λκ	Μαθήτριες, αιτία του ευαγγελισμού Λκ 11,28 Dublette Λουκά	Σοφιολογία στο σημείο Ιωνά. Λκ 11,28-32 Q
--	--	--

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς αφήνει τους ερευνητές μέσα από το συντακτικό του σχήμα να διακρίνουν ότι οι μαθήτριες του Ιησού δεν δυσκολεύονται στην αναστροφή τους με τον κόσμο, ώστε να μεταδώσουν το μήνυμα του Ευαγγελίου. Γι' αυτό ενθαρρύνονται μαζί με όλους τους μαθητές του Ιησού Χριστού να τον ομολογούν δημόσια με μεγάλο θάρρος, Λκ 12,11-12.

Σε αυτή την πρόσκληση για θαρραλέα και άφοβη ομολογία βρίσκει ο ευαγγελιστής Λουκάς και πάλι την ευκαιρία να

δημιουργήσει το γνωστό του συντακτικό σχήμα, με το οποίο στη συνέχεια θα ασχοληθούμε.

Το Λόγιο Λκ 12,11-12 βρίσκεται και στους τρεις συνοπτικούς Ευαγγελιστές με παραλλαγές και μετατοπίσεις. Το λόγιο αναφέρει ότι «Όταν δέ εισφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογησῆσθε ἢ τί εἶπητε· τό γάρ ἅγιο πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρα ἃ δεῖ εἰπεῖν».

Ο ευαγγελιστής Μάρκος και Λουκάς έχουν ένα παρόμοιο λόγιο στη συνοπτική τους αποκάλυψη και στη συνάφεια για την αναγγελία των δώδεκα μαθητών Μκ 13,11 και Λκ 21,14-15. Ο ευαγγελιστής Ματθαῖος τοποθετεί το παράλληλο κείμενο στη συνάφεια της αποστολής των δώδεκα μαθητών Μθ 10,17-20 και στην ενθάρρυνση για θαρραλέα ομολογία, γι αυτό φαίνεται ότι απουσιάζει από τη συνοπτική του αποκάλυψη κεφ. 23.

Ο ευαγγελιστής Λουκάς προτιμά και σε αυτήν την περίπτωση να επαναλάβει το υλικό του και να δημιουργήσει διπλή αναφορά (Dublette). Υπάρχει μια αναφορά στη συνοπτική του αποκάλυψη Λκ 21,14-15 και μια άλλη, αυτή που μας απασχολεί στο συντακτικό σχήμα του Λουκά που βρίσκεται στα πλαίσια της ενθάρρυνσης όλων των μαθητών για την ομολογία του Ιησού Χριστού. Η ιδιαιτερότητα του ευαγγελιστή Λουκά βρίσκεται στην προτίμησή του να εντάξει το λόγιο αυτό στην ενθάρρυνση όλων των μαθητών, ανδρών και γυναικών, και όχι μόνο των δώδεκα μαθητών που προτιμά να κάνει ο ευαγγελιστής Ματθαῖος, Μθ 10,17-20.

Στην αρχή αυτής της ευρύτερης συνάφειας, δηλαδή της θαρραλέας ομολογίας, τοποθετεί ο ευαγγελιστής Λουκάς πάλι ένα σοφιολογικό Λόγιο, το τέταρτο από την πηγή των Λογίων. Αυτό το λόγιο επιλέχθηκε όπως φαίνεται από το περιεχόμενό του, διότι κάνει λόγο για το μαρτύριο όλων των προφητών.

Έτσι εμφανίζεται ακόμη μια φορά το γνωστό σχήμα:

	Έκφραση αγάπης	
Σοφιολογία	Ομολογία εν Αγίω	Μαθητές Χριστού
Μαρτύριο προφητών	Πνεύματι= Σοφία	Άνδρες-γυναίκες
Λκ 11,49-51	Λκ 12,4-12	Λκ 12,1.4.8.11.12
Q	Dublette	ίδιο υλικό Λκ

Εκείνο που προκύπτει από το συσχετισμό της επανάληψης του Λογίου (Dublette) είναι η πνευματολογία, η οποία από τη διατύπωση του κειμένου λαμβάνει ιδιαίτερη σημασία.

Το Λόγιο Λκ 12,12 διατυπώνεται ως εξής: «τό γάρ ἅγιο πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρα ἃ δεῖ εἰπεῖν». Στο κείμενο της συνοπτικής του αποκάλυψης Λκ 21,15 αναφέρει «ἐγώ γάρ

δώσω ὑμῖν στόμα και σοφία». Αυτοί οι δύο παράλληλοι στίχοι δείχνουν ότι για τον ευαγγελιστή Λουκά το Άγιο Πνεύμα ταυτίζεται με τη Σοφία, που είναι στη διάθεση όλων των μαθητών, ανδρών και γυναικών. Αυτή η ταύτιση δείχνει ότι η πνευματολογία του ευαγγελιστή Λουκά από τη μια μεριά συνδέεται με τη Χριστολογία και από την άλλη με την Εκκλησιολογία του.

Σύμφωνα με τη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά ο Ιησούς δεν είναι η Σοφία του Θεού, αλλά αυτός είναι που έχει στη διάθεσή του τη Σοφία του Θεού και μπορεί να τη χορηγήσει στους μαθητές του από μεγάλη αγάπη. Αυτό επιβεβαιώνει και ο τρόπος που είναι διατυπωμένο το σοφιολογικό Λόγιο στο Λκ 11,49. Σύμφωνα με το στίχο αυτό ο Ιησούς παρουσιάζεται ως προφήτης της Σοφίας και όχι ως η Σοφία του Θεού, όπως στον παράλληλο στίχο του Ματθαίου 23,34 όπου με το «ιδού ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας...» τοποθετείται στη θέση του Λουκά που αναφέρει ότι «ἡ σοφία εἶπεν ἀποστελῶ πρὸς ὑμᾶς προφήτας. . .» του Λκ. 11,49. Αυτό σημαίνει ότι στο κατά Λουκάν ευαγγέλιο η Σοφία δίνεται στον Ιησού. Η ταύτιση δε της Σοφίας με το Άγιο Πνεύμα τονίζει ότι ο Ιησούς μόνο από τον Πατέρα έχει στη διάθεσή του τη Σοφία, δηλαδή το Πνεύμα το Άγιο. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο Ιησούς δεν φέρει το Άγιο Πνεύμα συνέχεια αφού ο ίδιος ο ευαγγελιστής Λουκάς τονίζει ότι η σύλληψη του Ιησού στο σώμα της Παναγίας έγινε εκ Πνεύματος Αγίου «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σε και δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σε». Εξάλλου και κατά τον προφήτη Ησαΐα η μεσσιανικότητα του Ιησού δηλώνεται στο 11,2 ότι: «και ἀναπαύσεται ἐπ’ αὐτον πνεῦμα τοῦ θεοῦ, πνεῦμα σοφίας και συνέσεως, πνεῦμα βουλήs και ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως και εὐσεβείας». Στο κατά Ματθαίον ευαγγέλιο στον παράλληλο στίχο Μθ. 10,20 τονίζεται και εδώ η πνευματολογία με τη φράση «τό πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τό λαλοῦν ἐν ὑμῖν».

Η εκκλησιολογική διάσταση ανοίγει την προοπτική αυτής της πνευματολογίας με το να δίνει την εμπειρία του αγίου Πνεύματος, δηλαδή της Σοφίας του Θεού, σε όλους τους μαθητές, άνδρες και γυναίκες και μάλιστα στη στιγμή της δημόσιας ομολογίας. Ο ευαγγελιστής Λουκάς φαίνεται να είναι εξοικειωμένος με την εκκλησιολογική διάσταση της πνευματολογίας, ιδιαίτερα στο δεύτερο μέρος τους έργου του. Κατά τις Πράξεις των Αποστόλων 1,14 αναφέρεται ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες του Ιησού μαζί με την Παναγία Μητέρα του είναι προσκαρτερούντες στο υπερῶο, όπου ζουν το γεγονός της Πεντηκοστής και λαμβάνουν το πνεύμα το Άγιο.

Μετά από μια τέτοια επεξεργασία των ευαγγελικών πηγών του Λουκά στη συντακτικτική ανάλυση των ευαγγελικών κειμένων του έρχονται στην επιφάνεια τα διάφορα προβλήματα της συνοπτικής

παράδοσης σχετικά με την πηγή των Λογίων. Και μάλιστα όταν οι περισσότεροι επιστήμονες πιστεύουν ότι ο ευαγγελιστής Λουκάς διασώζει πιστότερα στο κείμενό του την πηγή των Λογίων από ό,τι ο ευαγγελιστής Ματθαίος. Υπάρχουν ερωτήματα που αφορούν τη Χριστολογία της πηγής των Λογίων, για την οποία Χριστολογία πιστεύουν πολλοί επιστήμονες ότι τα Λόγια για τον Υιό του ανθρώπου έχουν την προτεραιότητα. Από τη βάση αυτή επίσης μπορεί να αναρωτιέται κανείς για το ποια σχέση μπορεί να υπάρξει μέσα στην πηγή των Λογίων ανάμεσα στη σοφιολογία και την αποκαλυπτική για τον υιό του ανθρώπου. Αλλά και σχετικά με την προϋπαρξη της Σοφίας αναρωτιέται κανείς. Έχει αυτή σχέση με ότι χρησιμοποιήθηκε από το κίνημα του Γνωστικισμού και το υπηρέτησε ή η αρχή της ανάγεται στο βιβλικό της υπόβαθρο που συνδέεται με το ευαγγέλιο της αγάπης του θεού και ιδιαίτερα της αγάπης προς τους φτωχούς ανθρώπους; Ερωτήματα που προσπάθησα να τα προσεγγίσω έστω για λίγο με τις προηγούμενες δύο εισηγήσεις μου. Αν υπάρχει ενδιαφέρον μπορούμε να επανέλθουμε στη συζήτηση.

Στη συνέχεια όμως επιτρέψτε μου να εμβαθύνουμε περισσότερο στο θέμα για τις μαθήτριες του Ιησού, έτσι όπως το έζησαν και οι πρώτες χριστιανές μαθήτριες στις εκκλησιαστικές κοινότητες που γνωρίζει ο ευαγγελιστής Λουκάς και από τις οποίες διασώζει υλικό κατήχησης ή διδασχής στο ευαγγέλιό του. Ας ερευνήσουμε για άλλα παράλληλα ίχνη με το παραπάνω συντακτικό και επαναλαμβανόμενο σχήμα.

Το πέμπτο και τελευταίο σοφιολογικό λόγο είναι ο θρήνος του Ιησού για την Ιερουσαλήμ, Λκ 13,34-35. Ο ευαγγελιστής Ματθαίος τοποθετεί το λόγο αυτό ακριβώς πριν από τη συνοπτική αποκάλυψη και μετά από το τέταρτο σοφιολογικό λόγο που αναφέρεται στο μαρτύριο όλων των προφητών.

Παρόμοιο περιεχόμενο έχει και ο στίχος Λκ 13,33 « ότι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἐξω Ἱερουσαλήμ» που συνδέεται με το πέμπτο λόγο Λκ 13,34-35. Στη συνέχεια, εκτός από την περικοπή για το θαύμα στο υδρωπικό, υπάρχει μια μεγάλη συνάφεια στην οποία γίνεται λόγος για τους προσκαλεσμένους στο δείπνο και για τη θέση που τους αξίζει. Στο τέλος αυτής της συνάφειας βρίσκεται η παραβολή του μεγάλου δείπνου που συνδέεται με ένα λόγο από την πηγή των Λογίων. Αυτό το λόγο αναφέρεται στις προϋποθέσεις για να ακολουθήσει κανείς τον Ιησού Χριστό, κάτι ιδιαίτερα πολύτιμο διότι απαιτεί τον αποχωρισμό των μαθητών από την πατριαρχική οικογένεια.

Σε αυτήν την ευρυτατή συνάφεια υπάρχει μια σπουδαία διήκουσα έννοια που διαπερνά και συνδέει όλες τις περικοπές. Αρχίζει με το σοφιολογικό λόγο και συνεχίζει με το μεγάλο δείπνο. Και οι δύο περικοπές έχουν μια κοινή διήκουσα γραμμή που προέρχεται από το βιβλικό υπόβαθρο των Παροιμιών 9,1-6. Κατά

τις Παροιμίες 9,1-6 ξεπροβάλλει η υποστατική σοφία που προσκαλεί στο τραπέζι της τους ενδεείς στο μυαλό άνδρες. Όταν οι επίσημοι καλεσμένοι, δηλαδή ο Ισραήλ, αρνούνται μια τέτοια πρόσκληση, τότε και αυτοί απορρίπτονται ως καλεσμένοι. Γι' αυτούς όλους θρηνεί ο Ιησούς, γιατί απορρίπτουν την πρόσκληση. Στις θέσεις των επίσημα καλεσμένων, δηλαδή του Ισραήλ, που μένουν άδειες προσκαλούνται οι πτωχοί, οι ανάπειροι, οι τυφλοί και οι χωλοί, δηλαδή όλα τα άλλα έθνη.

Η παραβολή του μεγάλου δείπνου, που μάλλον πρέπει να έχει ένα τέτοιο βιβλικό σοφιολογικό υπόβαθρο, παραπέμπει ακριβώς στο ύψιστο σημείο αγάπης του Θεού, στην τελετή της θείας Ευχαριστίς μέσα στη ζωή της Εκκλησίας, που είναι και ο τελικός σκοπός στη μαθητεία του Ιησού. Με τον τρόπο αυτό συνδέεται η διήκουσα έννοια με την ευρύτερη συνάφεια των μαθητών, ανδρών και γυναικών που μένουν πιστοί και ακολουθούν τον Ιησού.

Μια τέτοια απόφαση να ακολουθήσουν τον Χριστό προϋποθέτει τη ρήξη με την πατριαρχική οικογένεια. Αυτή είναι μια απαίτηση που από τη διατύπωση του λογίου φαίνεται να απευθύνεται στους μαθητές. Παρόλα αυτά όμως θα ταίριαζε περισσότερο να απευθύνεται προς τις μαθήτριες, διότι αυτές είναι που αισθάνονται ισχυρά τα αυστηρά δεσμά της πατριαρχικής οικογένειας. Είναι πάλι ενδιαφέρον ότι οι παράλληλοι στίχοι στο κατά Ματθαίον 10,37-38 απευθύνονται μόνο στους δώδεκα μαθητές. Ο ευαγγελιστής Λουκάς το απευθύνει σε όλους τους ανθρώπους. Η συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά αφήνει να φανεί ότι η ρήξη με την πατριαρχική οικογένεια αφορά όλους τους μαθητές, άνδρες και γυναίκες. Έτσι δημιουργείται το θεμέλιο της αγάπης της νέας οικογένειας, η οποία συγκεντρώνεται γύρω από το τραπέζι του Κυρίου. Οι μαθητές του Ιησού, ελεύθεροι από τις οικογενειακές τους δεσμεύσεις αφοσιώνονται στη μαθητεία του Ιησού και ιδιαίτερα στη συμμετοχή της ευχαριστιακής τράπεζας της Εκκλησίας.

Και σε αυτήν την περίπτωση υπάρχει το ίδιο συντακτικό σχήμα:

Σοφιολογία
Λκ 13,34-35
Q

Μεγάλο δείπνο
Λκ 14,7-24
Q

Μαθητές σε ρήξη με την
οικογένεια Λκ 14,25-26
Q

Μετά την παρουσίαση της συντακτικής αυτής επιλογής του ευαγγελιστή Λουκά που αφορά τη μαθητεία των γυναικών στον Ιησού και τη μαρτυρία του Ευαγγελίου στον κόσμο, εμφανίζεται ο τρόπος ζωής των γυναικών-μαθητριών του Ιησού στην Εκκλησία. Είτε επιδίδονται στη μαθητεία που παίρνει ένα ερωτικό χαρακτήρα και οδηγεί στην εκτενή προσευχή και στη γνώση της θεϊκής αγάπης, ή υποστηρίζουν το αποστολικό έργο και αφιερώνονται στη

φιλανθρωπία προς τους πάσχοντες συνανθρώπους. Αναγνωρίζεται επίσης ότι είναι σε θέση να διαδώσουν το Ευαγγέλιο και με μεγάλο θάρρος να ομολογήσουν δημόσια τον Ιησού Χριστό και ελεύθερες από τις οικογενειακές δεσμέσεις να συμμετέχουν στην τελετή της Θείας Ευχαριστίας.

Όλα αυτά τα δεδομένα μαρτυρούν ότι η συντακτική επιλογή του ευαγγελιστή Λουκά απευθύνεται σε ένα σημαντικό αριθμό γυναικών και λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες τους μέσα στην Εκκλησία. Ωστόσο όμως αναρωτιέται ο ερευνητής αν ο ευαγγελιστής Λουκάς είναι εκείνος που επιλέγει τα συντακτικά αυτά σχήματα για χάρη των μαθητριών είτε με την τακτοποίηση των σοφολογικών Λογίων από την πηγή Q ή με το σχηματισμό των διπλών διηγήσεων ή ακόμη με τη μετατόπιση του μάρκειου υλικού; Οικοδόμησε έτσι ο ίδιος το υλικό του για αυτές ειδικά, ώστε να αποτυπώσει τον χαρακτήρα, τον τρόπο και το σκοπό τη μαθητείας γενικά; Θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς αν όλη αυτή η προσπάθεια ανήκει στην πρωτοβουλία του ευαγγελιστή Λουκά ή πρέπει να αποδοθεί στην παράδοση της αρχέγονης εκκλησίας και απλώς ο ευαγγελιστής καταγράφει και έτσι διασώζει τα κατηχητικά μαθήματα και τα κηρύγματα οικοδομής των πρώτων χριστιανών; Και ακόμη μία ερώτηση. Όταν κανείς παρατηρεί ότι η πηγή των Λογίων και ιδιαίτερα με το τελευταίο παράδειγμα εμφανίζεται και πάλι ως ο βασικός παράγοντας για τη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή, πρέπει να αναρωτηθεί κανείς αν ο Λουκάς με τον τρόπο αυτό εκπροσωπεί ή διασώζει στο κείμενό του τη θεολογία της πηγής των Λογίων; Αυτές είναι πολύ σημαντικές ερωτήσεις για τη διεθνή βιβλική επιστήμη που απαιτούν ιδιαίτερη έρευνα. Μια πρώτη προσπάθεια έρευνας στα θέματα αυτά επεχείρησα με τις δύο εισηγήσεις που προηγήθηκαν.

Στο τέλος αυτής της εισήγησης θα επιθυμούσα ακόμη μια φορά να υπογραμίσω τη συντακτική εργασία του ευαγγελιστή Λουκά που θα μπορούσε να σχετίζεται και με τη μαθητεία των γυναικών στον Ιησού. Αυτό αφορά την τελευταία μετατόπιση από τη σειρά που έχει το υλικό του κατά Μάρκον Ευαγγελίου που αναφέρεται στη φιλονεικία των δώδεκα μαθητών για τις πρώτες θέσεις δίπλα στον Κύριο στη βασιλεία του. *«ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν ἐνεργεῖται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. Ἡ αναφορά αυτή στο κατά Λουκά Ευαγγέλιο Λκ 22,24-27 εντάσσεται στα πλαίσια του μυστικού δείπνου Λκ 22,7-20 και μετά το χαρακτηρισμό του προδότη Λκ 22,21-23, ενώ στο Μκ 10,41-45 και στο Μθ 20,24-28 αναφέρεται στην τρίτη και τελευταία πρόρρηση του πάθους και της ανάστασης του Ιησού.*

Η συντακτική αυτή επιλογή του ευαγγελιστή Λουκά αφήνει να περάσει ένα συγκεκριμένο μήνυμα που αφορά τόσο τους μαθητές του Χριστού όσο και τις μαθήτριές του. Διότι, όταν οι μαθητές, ως εκπρόσωποι του κυρίαρχου φύλου, όχι μόνο μαθαίνουν διανοητικά αλλά συνεχώς βιώνουν εκεί στο τραπέζι του Κυρίου τη διακονία και όχι την κυριαρχία, την ταπείνωση και όχι την υπερηφάνεια, τη θυσία και κένωση του παλαιού ανθρώπου, από εκεί και πέρα ξεκινά και η απελευθέρωση των γυναικών μέσα στην Εκκλησία. Όλοι μας όχι μόνο πρέπει πάρα πολύ να προσέχουμε και να βιώνουμε αυτή τη διαδικασία, αλλά και να την προσεγγίσουμε με ιδιαίτερος μεγάλο σεβασμό. Αυτή η συμπεριφορά χαρακτηρίζει τους μαθητές του Χριστού. Αυτή είναι η απελευθέρωση όλων που ανατρέπει την κυρίαρχη συμπεριφορά αυτού του κόσμου και παρουσιάζει την εσχατολογική ανακαίνιση του κόσμου στην ιστορία.

**Οι γυναίκες στη μαθητεία και μαρτυρία του Ευαγγελίου
κατά τη συντακτική εργασία του ευ. Λουκά.**

1. Συνοπτική παράδοση	Mθ	Mκ	Λκ
Σταύρωση	27,55-56	15,40-41	23,49
Ταφή	27,61	15,47	23,55
Κενός Τάφος	28,1	16,1	24,1-10
Στον Αναστάνα	28,9-10	16,9-11	

2. Σοφιολογία	- Αγαπητική σχέση στη μετάνοια της αμαρτωλής	-	Οι γυναίκες στη συνοδεία του Ιησού
Λκ 7,13	Λκ 7,36-50		Λκ 8,1-3
Q	Μετακίνηση του Mκ-Υλικού		Ίδιο υλικό Λκ

3. Σοφιολογία	Η εντολή της αγάπης		Η Μαρία παρά τους πόδας του Ιησού.
Λκ 10,21-24	Λκ 10,25-37		Λκ 10,38-42
Q	Μετακίνηση του Mκ-υλικού		Ίδιο υλικό Λκ

4. Μητρική σχέση ζωής και αγάπης	Μαθήτριες, αιτία του ευαγγελισμού		Σοφιολογία στο σημείο Ιωνά.
Λκ 11,27-28	Λκ 11,28		Λκ 11,28-32
ίδιο υλικό Λκ	Dublette Λουκά		Q

5. Σοφιολογία	Έκφραση αγάπης		Μαθητές Χριστού
Μαρτύριο προφητών	Ομολογία εν Αγίω Πνεύματι= Σοφία		Άνδρες-γυναίκες
Λκ 11,49-51	Λκ 12,4-12		Λκ 12,1.4.8.11.12
Q	Dublette		ίδιο υλικό Λκ

6. Σοφιολογία	Μεγάλο δείπνο		Μαθητές σε ρήξη με την οικογένεια
Λκ 13,34-35	Λκ 14,7-24		Λκ 14,25-26
Q	Q		Q

7. Για τα πρωτεία των μαθητών στη βασιλεία του Θεού.			
Mθ. 20,24-28	Mκ 10,41-45		Λκ 22,24-30
Στην τρίτη αναγγελία του Πάθους και της Ανάστασης			Κατά το Μυστικό Δείπνο μετά την αναφορά στον προδότη
Συνοπτική παράδοση Mθ-Mκ			η τελευταία μετακίνηση του Mκ-υλικού στο Λκ
Σύνολη απελευθέρωση από τις κυριαρχικές τάσεις Σημάδι της εσχατολογικής ανακαίνισης του κόσμου.			
